Anul 36 BUCUREŞTI, la 11 Septemvrie 1938 Nr. 36

LIBERTATEA

—Foaie pentru săteni şi muncitori, întemeiată la Orăştie, în anul 1902—

„LIBERTATEA" ESTE PROPRIETATEA FAMILIEI MOŞTENITOARE ALUI ION I. MOŢA

Redactor răspunzător: GAVRIL POP

PREŢUL FOII ESTE: 120 Lei pe un an, 60 Lei pe 1/2 an, 30 Lei pe 3 luni.

DIRECŢIUNEA „LIBERTATEA"—MOŢA BUCUREŞTI I. — Calea Victoriei 63.

Scrisorile pentru redacţie precum şi cererile sau banii pentru abonamente, se vor trimite pe adresa: ADMINISTRAŢIA „LIBERTATEA"— Moţa Bucureşti — Str. Luterană 6 Et. III.

Apare în fiecare Duminecă

Preţul unui număr 2 Lei

M. S. Regele Carol II, isvor nesecat de muncă

pentru luminarea poporului românesc

In sălile castelului Peleş, acolo unde şi-a petrecut o mare parte din sfârşitul vieţii Regele Carol I, se află neclintite dela locul lor, înduioşătoare amintiri de familie.

Odăile se deschid rar Viaţa a fugit în altă parte. Mai întâi în castelul Pelişor, pe vremea Regelui Ferdinand I. Mai apoi în castelul mai mic şi voios, Foişor, ascuns mai la umbră de codru. Adăpostul înălţat de Regele Carol I. stă singuratic, aşteptând călătorii zilelor de sărbătoare, să pătrundă pe uşile date în lături, pentru a-şi desfăta ochii la priveliştea mândrelor podoabe adunate de ctitorul României. Mulţi drumeţi se opresc la zugrăveli şi armuri; alţii la covoarele rare şi la chivoturile lucrate în filigramă; ceilalţi fac un popas mai lung în iatacurile unde au dormit împăraţi şi crai, oaspeţii bătrânului Rege din anii, când privea spre apusul vieţii, încărcat de strălucire şi evlavie.

Prea puţini iau aminte la măruntele mărturii ale pregătirilor cari se făureau acolo, încă dela începutul veacului. Se află în scoarţe groase de piele cele dintâi răvaşe scrise cu mâna tremurată, de Principele Carol şcolar. Se află numeroase chipuri ale copilului bălan, care avea să fie cel de al treilea Rege al României. Regele Carol I domni-se cu dreptate, înţelepciune şi tărie, fiindcă aşa-i porunci se o datorie, când a făcut legământ de credinţă pe Sfânta Scriptură. Regele Ferdinand domnnise cu inima blajină şi iubitoare. Fiindcă aşa îi era sufletul cald şi cinstit. Amândoi însă şi-au trăit copilăria departe de ţară. Au cunoscut-o în anii tinereţii mai coapte; Ţara I-a cunoscut şi I-a preţuit după faptele împlinite ale domniilor.

Cu Principele Carol altfel se înfăţişa pregătirea urcării în scaun. Ţara s'a bucurat şi l'a socotit al său din ziua naşterii. Sub ochii norodului a crescut. Zi de zi urmări-se vorbele şi faptele. Nimic nu scăpa nimănui din pregătirea viitorului Rege, priveghiat de două perechi de ochi grijulii, ai Unchiului şi ai Părintelui Său.

In România mică de atunci, chipu-I nu lipsea din nici o casă. In ţinuturile româneşti de atunci robite, chipul s'recurat din om în om, pe ascuns, însemna o nădejde. Dascălii Săi au fost dintr'un început cărturari ai neamului românesc. La 1904, îmbrăca se cămaşa înflorită cu armiciu roşu a micului dorobanţ, căciula de miel şi opinca, pentru a defila înaintea Unchiului Rege, cot la cot cu feciorii umili ai pământului. Peste şapte sau opt ani, intra-se la Universitatea din Bucureşti ca să asculte cuvântul cărturarilor din banca de lemn, unde-şi însemna învăţăturile în caet, ca orice ucenic fără trufie. Tot aşa mersese vara la cealaltă învăţătură, mai liberă şi mai largă dela Vălenii de Munte, unde se aduna suflarea din toate ţinuturile româneşti. In 1913, sublocotenent de vânător, trecu-se Dunărea pe câmpiile Bulgariei, luând cea dintâi lecţie aspră a războiului.

In 1916, a stat printre soldaţi, a străbătut pas cu pas cu dânşii, drumul viscolit al retragerii în Moldova. Acolo a trăit viaţa de lagăr şi de front. Soldaţii de pe dealul Cireşoaiei, neclintiţi cu ochii la buza tranşeei, se pomeneau cu mâna Sa de îmbărbătare pe umăr. A băut din fântânile ţării şi a lăsat inima să se înfioare la cântecele ei de dor. Nădejdea cea mare a Unirii a trăit o încă din anii de învăţătură şcolărească. Dascălii istoriseau, cu tremur în glas, cum Principele şcolar, zugrăvea viaţa rătăcitoare a lui Şincai şi cum citea avântat, cuvântarea lui Simion Bărnuţiu de pe Câmpia Libertăţii. In anul 1913, fără nici un îndemn din afară, hotără se danie din banii săi, pentru a se ridica din temelie trei şcoli primare de stat: una în Dobrogea, alta în Moldova şi alta în Muntenia. In scrisoarea de atunci, înmânată primului ministru îşi lămurea astfel hotărârea:

»Vremea răspunderilor a început şi pentru Mine, punându-Mi înainte, pe lângă sarcina pregătirii Mele, pentru chemarea ce Mă aşteaptă, şi îndatoririle pentru cei lipsiţi, ori în suferinţă. Pătruns de acest gând, dăruesc suma de Lei 50.000, pe care vă rog să binevoiţi a o întrebuinţa într'un scop folositor ţărănimii noastre, pentru nevoile şi întărirea căreia inima mea va fi pururi deschisă«.

Hotărârea tinerească se adânci-se în vremea războiului. Alături de Părintele Său, în acelaşi gând, ajunsese să preţuiască în acei ani de restrişte din Moldova, toată tăria de suflet a ţăranului soldat, dar şi toată durerea vieţelor năpăstuite. Cu un ochiu limpede şi pătrunzător, lămuri-se pricina răului. Toate legiuirile n'aveau să ducă la izbândă, dacă satele rămân fără lumină. Lipsa de învăţătură şi de carte destulă la sat, se vedea a fi suferinţa cea mai adâncă după unirea cea mare.

Pentru cunoaşterea mai desăvârşită a lumii, nu mult după încheerea păcii, Principele Carol străbătu-se ţările şi mările de jur împrejur. Călătoria a fost lungă şi plină de roade. A ajuns în ţară. Gândul s'a prefăcut în faptă la anul 1922. Fundaţia care-i purta numele, a adunat în jurul său oameni de carte şi de bine. A căutat să astupe multe lipsuri şi să ajungă acolo unde nu putea pătrunde orânduiala gospodăriei de stat. Ocârmuirea dă ţării şcoli şi legi de învăţământ; plăteşte dascăli şi preoţi pentru îngrijirea sufletului şi a minţii. Plăteşte doctori pentru îngrijirea sănătăţii. Unii îşi îndeplinesc datoria cu mai multă râvnă, alţii cu mai puţină. Insă ori câtă râvnă ar pune un slujbaş şi ori cât de chibzuit i s'ar dovedi legiuirile, întotdeauna lipseşte ceva. Copiii nu pot fi aduşi la şcoală şi învăţătură cu arcanul amenzilor. Mulţi scapă de ceeace li-se pare o silnicie şi ajung în viaţă fără nici o pregătire, abia ştiind să-şi iscălească numele.

»Fundaţia Principele Carol« cu mare chibzuinţă şi sub apropiata supraveghere a înaltului Său ctitor, a purces să îndrepte aceste jalnice stări.

Inainte de toate, a înfiinţat căminuri de luminare în cele mai îndepărtate unghere de ţară. După trei ani dela întemeierea aşezământului princiar, se numărau până la cinci sute, căminele de luminare, presărate în vechea ţară, în Basarabia şi Bucovina. Dincolo de Carpaţi, în Ardeal şi Banat, se arăta mai puţină lipsă. Au luat fiinţă numai pe alocuri. Asemenea înfăptuiri durau mai de mult peste munţi, încă de pe vremea stăpânirii maghiare, ocrotite de vechea tovărăşie pentru învăţătura poporului românesc din Ardeal: Astra.

Prin proaspetele aşezări localnice, legate de »Fundaţia Principele Carol«, plugarii au căpătat îndemn şi mijloace să-şi îngrijească trupul şi să-l ferească de boli. Indemn şi mijloace să sădească pomi folositori, în locul răchitelor şi cătinei. Au aflat cu acest prilej oamenii satului, că o cruce veche, o maramă, o scoarţă bătrânească, o oală înflorită şi un ou roşu învrâstat cu meşteşug, sunt câteodată mândrii nepreţuite ale locului. Cărturari tineri cu tragere de inimă, oameni ai scrisului şi ai poveţelor înţelepte, dascăli şi preoţi, doctori şi sfătuitori într'ale plugăriei, plecau trimişi de »Fundaţia Principele Carol«, să deştepte minţile căzute în adormire.

Şi, deodată, pe neaşteptate, ca o lespede s'a ridicat de pe mormânt, o tinereţe dornică de muncă, de lumină şi de îndrumare.

Principele Carol însă a fost silit să iee drumul pribegiei. Nu I-s'a lăsat nici numele. Chiar de pe fruntea Fundaţiei Sale, inscripţia a fost ştearsă. Se arăta se prea inimos Principele Carol. Uneltirile au izbutit să-i împingă răbdarea dincolo de îngăduitele margini. Regele Ferdinand, ostenit şi bolnav, cu ochii scăldaţi în cele mai amare lacrimi, a semnat cu mâna plină de tremur, actul întocmit de alţii şi de alţii întins pe masă. Iar în vechiul Palat al Regelui Carol I, umbra întemeietorului de obârşie domnească a rămas să cutreere sălile goale şi întunecate, ca o mustrare pentru cei care se trudiseră să scape, pe dedesupt, tot ce zidi-se el într'o viaţă de om şi de Rege; tot ce-i zidi-se într'o viaţă de om şi de Rege, urmaşul Său, Ferdinand.

S'a întâmplat aceasta în preajma sărbătorilor de început de an, în Ianuarie 1926. Când s'a ştiut adevărul, chiar trecătorii cei mai nepăsători au fost zguduiţi şi au simţit, că toate nu pot să însemne decât un vis urât şi scurt.

Inceputurile de faptă ale Principelui pribeag au tânjit. Fundaţia Sa, rămasă fără nume şi fără cârmuitorul firesc, n'a mai putut suferi vitregiile.

Când Regele Ferdinand a adormit pe veci, ţara a rămas de izbelişte pe mâna uneltirilor. Din două morminte, la Curtea de Argeş, doi Regi, doi făuritori ai României, nu-şi mai găseau odihnă, răsucindu-şi sfintele oseminte în sicrie.

Ţara însă îşi căuta cu sufletul cel de al treilea Rege. Nu-l părăsise, nu-l uita. In acei ani numele Său flutura pe toate buzele, creştea în cântece şi legendele şezătorilor, se săpa cu litere vii în inimă. Depărtarea nu ucide întotdeauna o dragoste şi o credinţă. Doboară numai sufletele slabe. Principele pribeag avea sufletul tare. Aştepta. Iar norodul avea o singură întrebare, pe măsură ce se îngrămădea cumpenele asupra ţării:

– Când vine? Când vine Măria Sa?

Bătrânul Rege Carol, întemeiase aşezământul de cultură «Fundaţia Regele Carol I», dăruit cu o bibliotecă de o mare bogăţie. Regele Ferdinand a întemiat, în Iaşul credincios, părtaş al vremurilor de restrişte «Fundaţia Regele Ferdinand». Maiestatea Sa Regele Carol al II-lea, pe lângă aşezământul întemeiat de atunci, în anii când se afla Principe moştenitor, a dăruit ţării «Fundaţiile pentru literatură şi artă Carol al II-lea», care au rostul de a sprijini tiparitul şi răspândirea cărţilor pentru tineret şi pentru cetitorii cu mai desăvârşite cunoştinţe. Astăzi, sub îndemnul Majestăţii Sale, toate aşezămintele Domneşti s'au adunat, purtând numele de «Uniunea Fundaţiilor Culturale Regale».

Din această unire toate instituţiile întemeiate de cei trei Regi ai Neamului, vor spori roadele şi vor grăbi drumul pe calea luminării poporului. In fruntea lor se află Majestatea Sa Regele al II-lea, Ctitorul aşezării nouă a ţării şi Luminătorul ei. Având în frunte Omul încercat, avem chezăşia, că poporul o a porni pe calea cea draptă şi bună a luminii pe care a visat-o în clipele când cobora din văzduh, prinţul visului său...

CUVINTE PENTRU SUFLET

Șoaptele îngerilor

de *Vasile Militaru*

I

Dumnezeu de grijă poartă totdeauna tuturor
Celor cari, uitând de sine, vin la alții'ntr'ajutor...
Celor care fură'n viață pâinea altora din vetre,
Dumnezeu, în scurtă vreme, le preface pâinea'n pietre:
Binele rodește bine, răul, rău, — deci, după fapte,
Celor ce n'au dinți să musce, Cerul le trimite lapte!...

II.

Nu lupta să faci amară dulcea semenului soartă:
Focul arde totdeauna mâna celui care'l poartă!...

III.

Cimitirul, — tuturora zice: „intră", ci nu „eși", —
Dar „intraților" le cântă: „Mulți chemați, puțini aleși"!...

IV.

Dac'aduni comori de aur, - cum în Cer nu cere Domnul,
Din cuprinsul vetrei tale fug și îngerii, și somnul...

V.

Vai de-acela care'n clipa când el, pământește, moare,
Din a binelui grădină n'are'n mâna-i nici o floare,
Căci și'n Cer, - ca și pe-a noastră tină, de păcate plină, -
Pomul care nu dă roade, e tăiat din rădăcină!..

VI.

Câtă vreme știi că însuți nu ești om fără păcat, —
Rău nu judeca pe altul, ca să nu fii judecat!

VII.

Dacă azi, cu cel ce n'are, împarți azima-ți de pâine,
Nu te teme nici o clipă că tu flămânzi-vei mâine...
Mila ta, până'ntr'atâta Tatălui din cer îi place,
Că cenușa vetrei tale în făină ți-o preface!

DE TOATE

Ceas de flori

Grădinarii din regiunea Mans în Franța, au avut năstrușnicul gând să facă un ceas de flori. Intr'adevăr, în mijlocul unei grădini se poate vedea un ceas uriaș, făcut din 40 de mii de flori, care umblă foarte regulat. Greutatea grădinarilor este, că din când în când florile trebue schimbate, căci ele se veștezesc.

Indemânarea grădinarilor francezi este foarte mare.

*

Puterea ochilor

Când vremea este frumoasă, iar cerul este limpede și înstelat, se pot vedea cu ochii 2500 de stele. Cu ochianul se văd peste 2 sute de mii.

*

Căldurile de altă dată și deacuma

Toată lumea s'a văetat, în vara aceasta, de căldură. In cărțile vechi se vorbește despre călduri cari, noi cei de azi, nici nu le putem bănui.

Astfel, în anul 558, o vară cu adevărat „de cuptor" a învăluit Europa ca într'un brâu de foc. „Natura și oamenii erau ca morți", spuneau cronicarii timpului.

Tot așa în anul 955.

Mai târziu însă, se pare că soarele a fost mai îndurător. Abia prin 1793 se vorbește iarăși de călduri mari. Se spune chiar, că soarele a ars până și rădăcinele arborilor.

Peste o sută de ani, exact la 13 August 1893, căldura, spuneau ziarele, — a fost „neomenească". In schimb, ea ajutat mult la pârguirea strugurilor și vinul a fost, în anul acela, de o calitate deosebită.

Dela această dată, verile de o căldură deosebită au devenit din ce în ce mai dese, spre ciuda învățaților prea încrezători, cari anunțau mereu că soarele se răcește. Ceva mai mult, „valurile" de căldură se abat asupra noastră nu numai în timpul verei, ci și primăvara ori toamna.

*

De vânzare, un ochiu în bunăstare...

S'a vorbit mult de minunata operație, care a îngăduit unui medic englez să cunoască gloria. Se știe că acesta, a redat vederea unui orb, înlocuindu-i lumina ochiului cu alta dela un ochiu străin.

Reclama făcută în jurul acestei adevărate izbânzi a trezit multe închipuiri, căci iată anunțul ce s'a putut citi dăunăzi într'un mare ziar american, la rubrica „obiecte de vânzare".

„De vânzare ochiu în perfectă stare. Prețul cel mai mic 2 500 dolari".

Ziariștii au găsit, firește, pe stăpânul acestui ochiu. Era un bărbat de 43 de ani, a cărui familie trăia în cea mai mare sărăcie. El a destăinuit ziariștilor, că un ochiu îi era de ajuns și că ținea la dispoziția unui orb bogat ochiul celalalt.

Istoria nu ne spune dacă s'a oferit cineva să cumpere ochiul.

Meserie, nu domnie!

Ministerul educațiunii naționale, văzând că din prea multele școale din țară ies oameni peste putință de a fi așezați în slujbe, a hotărât să închidă vre-o 30 de licee și școli normale, cari erau întrecătoare. După închiderea acestor școli, în orașele în cari școalele au rămas neînchise, a început o forfoteală și o bătae pentru locurile de la licee și dela celelalte școli. In orașul Cluj, de pildă, au sosit școlari din toate părțile țării, ca să se facă domni. In fața liceelor nu mai poți trece, atâția școlari își așteaptă rândul la înscriere.

Impins de curiozitate, m'am dus în fața unei școale de meserii, să văd dacă și acolo este așa înghesuială, ca la liceu. Spre marea mea surprindere am aflat chiar contrarul. Doi trei părinți, cu copiii de mână, cercetau oarecum neîncrezători înălțimea clădirii școalei de meserii și par'că citeai pe fața lor, că nu cu voe bună își duc copilul la meserie. In gândul lor se frământa dorința de a-și purta copilul la liceu, să se facă domn.

Intorcându-mă din nou prin fața liceului, întâmplarea face să mă întâlnesc cu un sătean, necăjit nevoe mare, cu fața plouată și cu ochii străfulgerați de mânie.

— Nu vreau să-mi primească copilul la liceu, — îmi spune acesta. Domnii ceia zic, că nu are certificatul prea bun. Apăi eu știu că în sat la școală Petrea (așa-l chema pe fiul lui) a fost cel mai dintâi...

— Și ce ți-au mai spus domnii dela liceu? - îl iscodesc eu.

— Mi-au spus să-mi duc feciorul la meserie. Dacă-i așa, puteam să-l las acasă la plug, că și aia-i meserie. Dar eu vreau să-l fac domn, că de plugărie mi-ajunge mie.

M'am despărțit de sătean. A rămas să se ducă la alt liceu, să-și mai încerce norocul și în altă parte, că doar »copilul lui nu-i mai prost și nici mai prăpădit decum sunt alții«... Mi-am adus aminte pe dată de un articol din ziarul »Porunca Vremii«, scris de N. Crevedia. D-sa a făcut o vizită, deunăzi, în uzinele de încălțăminte ale marelui fabricant Mociorniță. Intre cei 1200 de muncitori români, ziaristul a-mintit a văzut lucrând de zor pe cei trei feciori ai lui Mociorniță: Unul inginer, al doilea avocat și al treilea elev de liceu. I-a văzut cu ochii lui cum rădeau părul de pe piele, cum băteau cuie în pingele. Da, da! — copiii lui Mociorniță, care, slavă Domnului, are de unde să-le dee gologani ca să fie *domni*, să se ducă peste vară undeva prin cele streinătăți și să se tăvălească la soare, cum e obiceiul domnilor. Dar Mociorniță și a pus copiii la lucru, la meseria din care dânsul, în decurs de 18 ani, a făcut plug de aur! I-a pus la curățit pielea, ca să știe prețui banul câștigat cu sudoare. Să nu se uite, că copiii lui Mociorniță sunt domni, ieșiți din școale înalte, dar pe cari, părintele lor îi învață, că meseria nu i lucru de rușine!

In mintea sătenilor noștri stărue convingerea, că toți cei cari poartă pantaloni din stofă scumpă, sunt *domni*. Ei nu-și dau seama, că orașele țării noastre sunt pline, ca stupul, de domni, ieșiți din școale înalte, cari își rod coatele în slujbe de contopiști prin cancelarii advocațiale sau prin alte slujbe, plătite cu 2000 de lei pe lună. Sătenii noștri, în mintea căror stăruie chipul strălucitor al domniei, nu știu, că copiii lor sănătoși, crescuți la coada plugului, pe ogor însorit, plini de sănătate și de vlagă, după ce ajung în viață domni, își scuipă plămânele prin cancelarii întunecoase și pline de frig. Ei se bucură când aud vorbindu-se, că fiul lor este advocat în cutare oraș, este domn mare, cum mai spun dânșii, — cu toate că poate sărmanul, nu are nici ce băga în gură odată pe zi.

Cuvintele pe cari mi le-a rostit săteanul în fața liceului... «*dacă-i așa, puteam să l las la plug, că și aia-i meserie*«... mi au rămas adânc înfipte în suflet și ori de câteori îmi vin în minte, mă cuprinde o foarte întemeiată mâhnire. In vreme ce alte neamuri, germanii, italienii, americanii, au pus meseriile deasupra »domniei«, în mintea sătenilor noștri, meseria este un cuvânt de înjosire! Dureroasă dovadă ne face statistica, care arată că 80 la sută din meseriile, din industria și comerțul din România, sunt ocupate de streini. La început mi-s'a părut, că această stare cu adevărat dureroasă, se datorește neputinței românului de a învăța o meserie ori de a face industrie și comerț. M'am înșelat amarnic! Românul este isteț, este un bun meseriaș, este și comerciant bun și industriaș, *dar îi este rușine să se facă meseriaș!* Decât să-și dee copilul la meserie, mai bine îl lasă la plug, dacă domn nu-l poate face. Iar dacă totuși izbutește să-l facă domn, cu prețul brumei de pământ pe care îl risipește plătind uriașele taxe școlare, chiar dacă și el țăranul, cași fiul său, domnul, sunt săraci lipiți pământului, țăranul se mândrește că fiul său este *domn advocat* ori *domn profesor*... Vai și amar de așa domnie!

Pilda industriașului Mociorniță să nu fie pusă după ușă de părinții cari au copii și vreau să-i facă domni! Dacă mi ar sta în putință să stau de vorbă cu fiecare părinte care vrea să-și facă copilul domn, eu i-aș număra toate casele dintr'un oraș și i-aș dovedi, că 80 de procente dintre *domni* șed cu chirie în casele meseriașilor! I-aș mai dovedi, că sută la sută din capitalul care se învârte într'un oraș este în mâna industriașilor, a comercianților și a meseriașilor. Și spre marea noastră nenorocire, toți aceștia sunt streini. De ce? — Pentru-că sătenii noștri voesc să-și facă copiii *domni*, nu meseriași!...

Gavril Pop

NEMȚII SUDEȚI CER SĂ FIE ALIPIȚI LA GERMANIA

O telegramă streină vestește: — Partidul germanilor sudeți a organizat, în Dumineca trecută, «sărbătoarea secerișului» în mai multe localități, în special la Cesky Krumlov, unde în fața a 2000 oameni, senatorul Pirogner a spus, că d. Henlein s'a înapoiat dela «d. Hitler, Fuehrerul nostru».

Asistența a strigat: «Vrem să ne întoarcem la Germania».

La Tetschen, tot cu ocazia ‚sărbătoarei secerișului", deputatul Sandtner a vorbit în fața a 15.000 oameni, întărind că menținerea celor 8 puncte din programul de la Karlovivary este condiția cea dintâi a rezolvării chestiunei sudeților.

In clipa când deputatul Sandtner a pomenit pe cancelarul Hitler, o parte din cei de față au strigat: «Salutăm pe Fuehrerul nostru».

Cei de față au încercat apoi să cânte imnul național socialist, însă poliția a intervenit și i a oprit.

Despre sindicatele muncitoreşti şi conducătorii lor

Scrisoarea de mult adevăr grăitoare a unui muncitor miner de pe Valea Jiului

Toate guvernele cari s'au părândat, vreme de 20 de ani, pe la cârma ţării, au avut de furcă cu aşa numitele *Sindicate muncitoreşti*, a căror putere trăgea greu în cumpăna cu voturile partidului care se afla la cârmă. Muncitorimea, prin desele ei nemulţumiri, a căzut în mâna unor conducători, cari ascunşi în piele de miel, şi-au arătat în dese rânduri, colţii şi ghiarele de lup. In decursul celor 20 de ani de învăţătură, s'a dovedit fără îndoială, că conducătorii Sindicatelor muncitoreşti au fost comunişti, cari au încercat să târască muncitorii în slujba altor interese decât acelea cari trebue să le poarte, unul fieştecare cetăţean, ţării care l adăposteşte.

După noua rânduială care s'a dat ţării de câteva luni încoaci, nu se mai aude vorbindu-se despre Sindicatele muncitoreşti. Strădulnţa de tot mare a dlui ministru Ralea, de a îndruma muncitorimea pe alte căi, mai bune decât acelea pe până acuma, vede roade îmbucurătoare. Ne-am făcut o plăcută datorie; să sprijinim cu toate puterile noastre, toate încercările bune ale stăpân'rii, cari ţintesc spre a face bine obştei. Drept aceea, — socotim că punem umăr puternic la acţiunea de ridicare a muncitorimii, începută cu dimineaţă vestitoare de zi bună, de către dl ministru Ralea, — când încrestăm scrisoarea de mai jos, a unui muncitor miner de pe Valea Jiului.

»In comuna Petrila Lonea, în zi de Duminecă, muncitorii cari sunt organizaţi în *sindicate internaţionale*, în loc să meargă la sfânta biserică, ei se duc la Sindicat şi acolo joacă cărţi ori alte jocuri de noroc, din cari conducătorii lor storc bani sunători. Sunt şi dintre aceia cari merg la biserică. Pe aceştia conducătorii Sindicatului îi i-au la ochi şi le dau chiar ordin să meargă la Sindicat, căci ei „prin Sindicat câştigă, nu prin biserică"!

Inlăuntrul Sindicatului, conducătorii muncitorilor cetesc despre Spania republicană, despre biruinţele comuniştilor asupra naţionaliştilor, despre primejdia fascismului şi a hitlerismului. Iar unii conducători tălmăcesc apoi, că în curând socialismul (pe care ei îl pricep comunism) va birui puterea drăcească a naţionaliştilor din Europa!

Desigur, că pentru ochiul puţin iscoditor, aceste fapte sunt lipsite de însemnătate. Pentru cel care cunoaşte bine pe conducătorii muncitorilor, acest fapt are o mare însemnătate. Prin ţinerea trează a urii împotriva naţionalismului din diferite ţări ale Europei, conducătorii Sindicatelor muncitoreşti ţin treaz şi comunismul în inimile muncitorilor. Aceste fapte, bănuim, că nu se petrec numai la Petrila-Lonea în Valea Jiului, ci în toate părţile unde mai există Sindicate muncitoreşti.

Deunăzi, un mare ziar naţionalist din Bucureşti, a cerut dlui Ministru Ralea, să împrăştie toate sindicatele muncitoreşti din ţară. Măsura ar fi neînchipuit de bine venită şi ar adăuga o nouă verigă la lanţul bunelor înfăptuiri, pe cari dsa le face pentru muncitorimea din România.

Congresul partidului naţ.-socialist dela Nüernberg

La Nüernberg, oraşul de unde a pornit Hitler marşul său biruitor, a început congresul partidului naţional-socialist. Aşa cum vechii romani plecau în războl după semne de vreme bună ori de vreme rea, cari se arătau pe cer, tot astfel şi congresul naţional-socialist a început în clipa în care pe cerul Europei se arată semne cari prevestesc furtuna.

Din cele vestite, la acest congres i-au parte 1 milion de naţional-socialişti din toată Germania. Cancelarul Hitler va rosti — în răstimpul celor 10 zile cât va ţinea congresul — mai multe cuvântări, în cari va arăta amănunţit tot ce a făcut partidul Naţional-Socialist de cum a pus piciorul în scaunul domniei şi până azi. Lumea aşteaptă încă, cu multă înfrigurare cuvântarea, în care al Hitler va pomeni despre război. Toţi se întreabă: va face Hitler declaraţii de pace, sau va da a înţelege că el doreşte războiul?

Credinţa noastră este, că Hitler nu va declara nici una nici alta. Dânsul se va mărgini să arate lumii puterea sa. Va pune pe talerul popoarelor o sabie şi va spune: Iată puterea mea! Aceia cari vor înţelege tâlcul acestor vorbe, desigur că vor alege între două lucruri: Să lase Germania în bună pace, ori să se măsoare cu dânsa. Cuvântare războinică, Hitler cu toată siguranţa, nu va rosti. Aceasta nu din pricina ca să nu sperie Europa, ci ca să nu facă pe placul jidanilor, cari au întărit de cu bună vreme, că Hitler va ameninţa Europa cu războiul.

Congresul partidului naţional-socialist dela Nüernberg — după credinţa noastră — va întări simţitor pacea Europei. Şi va da o palmă usturătoare peste obrazul tuturor acelora, jidani mai ales, cari au pus în spatele Germaniei fapte de cari nu s'a făcut vinovată.

Toate acestea, vor avea prilejul să le tălmăcim, după ce va lua sfârşit congresul dela Nüernberg.

Ce se mai petrece pe fronturile de luptă

Frământările din Europa au cuprins aşa de tare atenţiunea lumii, încât au uitat aproape cu desăvârşire, că în Spania şi în China curge sânge din belşug. Acuma când toţi spun că primejdia războiului a fost înlăturată, putem să aruncăm o privire şi în curtea celor cari se bat crâncen.

In Spania, ne-am obişnuit să pomenim numai despre biruinţele generalului Franco. Nici nu puteam aminti despre altceva. Dela începutul războiului şi până acuma, armatele generalului Franco au cules numai biruinţi. De ce nu se sfârşeşte războiul, se vor întreba unii? Iată o întrebare la care este greu de răspuns. Dacă generalul Franco ar fi fost lăsat să se războiască el singur cu comuniştii, fără de ajutorul altora, războ'ul era de multă vreme sfârşit, pacea pomnia şi în Spania şi în Europa. Dar n'a fost lăsat în pace. Popoarele democrate, au trimes mereu trupe şi material de război în partea republicană şi au îngreunat simţitor înaintarea lui Franco. Cu toate că în vremea din urmă, pe râul Ebru, comuniştii au fost sdrobiţi fără drept de apel, ei s'au întărit chiar a doua zi şi au pus în faţa lui Franco oţele nouă, pe cari va trebui să le sdrobească cu strădulnţi mari.

In aceste împrejurări este de sine înţeles, că *drumul pe care înaintează trupele naţionaliste este spinos şi nespus de greu*, iar înaintarea înceată.

Acum mai nou se aude, că Franţa îşi va deschide iarăşi graniţele şi va da drumul la materialul de război, sosit în mare parte din Rusia. In împrejurările acestea, putem în tări cu toată siguranţa, că războiul va ţine toată iarna şi vom mai pomeni despre el şi la primăvara viitoare. Aşa semne ni se arată.

In China s'a întors roata dela japonezi. Chinezii au folosit un mijloc de luptă viclean care, se vede, a tras în cursă pe japonezi. Dela începutul războiului şi până acuma, chinezii s'au tot retras, urmăriţi pas cu pas de japonezi. Când i-au văzut pe aceştia întraţi în inima Chinei, s'au opintit din răsputeri şi dă-l înapoi! Viclenia chinezilor a fost şi mai mare. Ei au lăsat în retragerea lor trupe neregulate prin sate, cari au *început a-i hărţui pe japonezi din spate şi din coaste*.

Veştile cari vin de acolo nu sunt îmbucurătoare pentru japonezi. Telegramele vestesc biruinţi în tabăra chinezilor. Roata războiului din răsăritul îndepărtat începe să se întoarcă. Pe noi un singur lucru ne întristează: Şi acolo, ca şi în nenorocita Spanie, şi-a vârât nasul Rusia!... Dacă birue chinezii, 3 pătrimi din biruinţă e şi a ruşilor. Asta nu-i bine!...

COLŢUL PLUGARULUI

Despre cultivarea grâului

Pe lângă pregătirea pământului, cultivatorul trebue să aibă în vedere şi soiul de grâu pe care l va semăna.

Unele grâne sunt timpurii, altele târzii, unele produc mult, altele mai puţin, unele sunt mai rezistente la cădere, altele mai puţin, unele sunt mai mult atacate de boli, altele mai puţin. Astăzi nu mai este îngăduit să cultivăm la întâmplare orice soi de grâu. Fiecare soi reuşeşte mai bine în anumite împrejurări, deci şi în anumite regiuni. In ţara noastră se cultivă soiuri de grâu pe care plugarii le au apucat dela părinţi, dar sunt şi soiuri noui, alese sau descoperite de către oameni de ştiinţă, în urma cercetărilor făcute în staţiunile de încercare.

Aceste grâne poartă un nume şi un număr. Sfătuim pe agricultori, să se intereseze la organele agricole despre soiurile de grâu cele mai potrivite pentru pământurile pe cari le au. Cine are în cultură grâu de care este mulţumit, să nu-l schimbe cu altul, decât dacă acesta a fost încercat în localitate şi a dat rezultate mai bune.

Cu prilejul concursului grâului, care a avut loc la 4 Septemvrie în fiecare judeţ, cultivatorii au văzut la expoziţie felurite grâne.

Tâlcul fabulei cu „Ţânţarul şi armăsarul"

Un ţânţar, văzând într'o zi păscând un armăsar, pe o livadă înverzită, a vrut să se facă şi el mare, cât armăsarul. S'a apucat ţânţarul să se umfle, şi când să ajungă cât armăsarul, a crepat...

Intocmai aşa se petrece cu politica deacuma a Europei De câtăva vreme, popoarele mari şi democrate din Europa, ca Anglia, Franţa şi chiar America de peste apă, s'au apucat să sporovăiască în legătură cu sudeţii germani. Atâta ţigănie au făimprejurul acestei chestiuni, încât lumea a crezut că ba acuma, ba mâne, s'or apuca de păr cu Germania. Şi cine credeţi că aveau glas mai mare în tărăboiul acesta? Jidanii! Acolo unde este vorba de puţin »gheşeft« ei sunt cei dintâi cari îşi bagă nasul. S'au apucat jidanii şi cu ajutorul gazetelor lor, au umflat aşa de tare chestiunea sudeţilor germani, încât în clipa în care Europa era mai speriată că războiul izbucneşte dintr'o clipă într'alta, ţânţarul jidovesc a crepat. Chestiunea sudeţilor germani, nu ei, germanii au făcut dintrânsa o chestiune internaţională, ci streinii. Dacă neamurile din Europa i-ar fi lăsat în pace, sudeţii se frământau singuri acolo în colţul lor de ţară, îşi împărţeau cu cehii drepturile şi era bună pace. Dar cum să treacă jidovul pela casa vecinului şi să se rabde să nu-şi vâre nasul în oala aceluia? Tot aşa şi cu nemţii sudeţi. S'a vârât Franţa, apoi Anglia, mai pe urmă Germania „căci dânsa nu-i putea lăsa pe sudeţii din Cehia aşa în voia soartei, că doar germani sunt şi dânşii şi încă ce germani, de aceia de-o sută de procente".

Şi iată că dintr'un ţânţar făcură armăsar. Acuma, să şi vrea să se descotorocească de această chestiune, nu mai pot. Prea s'au înhămat toţi la ea şi îi este ruşine unul fieştecăruia să înceapă a da inapoi. Aşa că se sfătuesc mereu. Şi se vor mai sfătui încă multă vreme, până ce i va cuprinde urâtul.

Noutăţi — Ştirile săptămânii

Mare cutremur de pământ. Deunăzi pământul Japoniei a fost scuturat din nou de un puternic cutremur de pământ. Nu un cutremur ca acela care acum de curând ne-a scuturat şi pe noi puţin. Ci un cutremur cu adevărat îngrozitor, care numai în oraşul numit Kobe, a dat peste 500 de morţi. Vă închipuiţi ce trebue să fie restul, dacă numai morţi sunt 500. Cutremure de acestea îndură Japonia multe, la scurte răstimpuri. Această ţară stă pe una din marile «linii de ruptură» din scoarţa pământului şi de aceea simte ea aşa de greu şi de des scuturările coajei globului.

După cutremur, pustiitoare rupere de nori... La numai 2 săptămâni dela cutremur, o furtună îngrozitoare, care a ridicat mari cantităţi de apă, s'a abătut asupra Japoniei. Vântul uriaş, căruia acolo îi zic «taifun», a nimicit un oraş cu peste 30 de mii de case. Sute de mii de oameni au rămas fără adăpost. Aceasta nenorocire a mai făcut alte sute de morţi. Parecă un blestem s'a abătut asupra Japoniei. Să ferească Dzeu!

Vestitul sburător Lindbergh la Cluj. Cu iuţeala fulgerului s'a răspândit vestea, că marele sburător american Lindbergh, acela care a trecut în sbor, pentru prima oară, Oceanul Atlantic, se află la Cluj. Intr'adevăr în săptămâna trecută, sburătorul dimpreună cu soţia sa, au coborât din văzduh pe locul de sosire al aeroplanelor, în Someşeni-Cluj. Sburătorul venia din Rusia. După o noapte petrecută la Cluj, colonelul Lindbergh, — despre care am scris pe larg în numărul trecut al gazetei, a plecat spre Cehoslovacia şi de acolo la Paris în Franţa.

Marele Voevod Mihai s'a întors acasă. Cu un tren special a sosit în ţară Măria Sa Marele Voevod Mihai, care venea din Italia. Măria Sa a coborât în Sinaia, unde se află M. Sa Regele.

O întâlnire puţin placută. Un slujbaş dela trenul numit «Metropolitan» din Paris, care umblă pe subt pământ, a aflat într'o gară un pachet. Curios să vadă ce se află în acel pachet, l'a desfăcut şi spre marea lui groază, se pomeni faţă în faţă cu un şarpe uriaş din ţinuturile calde, cu numele boa, de 2 metri şi jumătate. Inspăimântat, slujbaşul a chemat poliţia în ajutor, care după multă greutate, a izbutit să închidă şarpele într'o cuşcă.

In munţii din Franţa ninge încă de acum o săptămână, în munţii Pirinei din Franţa, a început să ningă. Cu toată vremea rea, manevrele armatei franceze, care se desfăşoară în aceasta parte continuă. Pe vârful Tourmalet zăpada a atins grosimea de 20 de centimetri. Un frig aspru s'a lăsat asupra întregului ţinut muntos.

Iarna timpurie îşi arată din bună vreme colţii...

Oprirea unui ziar din Bucureşti. Ziarul Tempo, care iese în Bucureşti, a fost oprit pe timp de 8 zile. Pricina pentru care a fost oprit este pusă în legătură cu câteva ştiri neîntemeiate pe care le-a încrestat ziarul de mai sus.

Complot descoperit la ministerul aerului din Germania. La ministerul aerului german, s'a descoperit un complot, care a produs deosebită uimire în toată Germania.

Şeful complotului este maiorul Forstner, unul dintre cei mai buni ofiţeri din timpul războiului şi care a fost decorat de împăratul Wilhelm. După război a intrat în viaţa privată dar a devenit iară ofiţer activ, în anul 1933 după venirea partidului naţional-socialist la putere.

Poliţia secretă germană a făcut la locuinţa lui o cercetare, în urma căreia maiorul a fost arestat. El pregătise un complot printre ofiţerii dela ministerul aerului, însă a fost trădat de un sublocotenent. Dus în faţa consiliului de război, maiorul Forstner a fost condamnat la 4 ani închisoare, degradare, scoaterea din armată şi pierderea drepturilor civile.

In Palestina-i din ce în ce mai rău. Situaţia în Palestina a devenit deosebit de grea. Intr'o luptă crâncenă, care s'a dat între răzvrătiţii arabi şi poliţia engleză, 14 arabi au fost ucişi. Alte 7 persoane au fost omorâte într'o încăerare din margi nea oraşului Haiffa.

La Haiffa a pornit un adevărat măcel în contra jidanilor. Mai multe prăvălii jidoveşti au fost aprinse. Mulţi jidani au fost ucişi.

In Palestina curge sânge mult. Cu toată străduinţa englezilor, vărsarea de sânge nu poate fi oprită.

M. Sa Petru al II-lea al Jugoslaviei a împlinit 15 ani. Intreg poporul jugoslav a sărbătorit această împlinire, plină de nădejdi şi de bucurii pentru ţara greu încercată, de pe urma năprasnicei morţi a Regelui Alexandru. Toate ziarele atât cele din Jugoslavia cât şi cele din străinătate au scris în amănunţime viaţa pe care o duce M. Sa Regele Petru al II-lea, care se află la o şcoală din Anglia.

POŞTA „LIBERTĂŢII„

I. COMAN-ORFANUL. Poeziile trimise de dta sunt frumoase, dar ele nu sunt potrivite la «Libertatea». Trimite mai degrabă culegeri de poezii din popor; pe acelea le încrestăm cu multă plăcere.

Materialul să-l trimiţi pe adresa Redactorului Gavril Pop în Cluj, Calea Moţilor 59.

TOADER A. RUSU-Pascaiu. Plângerea dtale ne-a întristat şi pe noi. Am rămas foarte neplăcut surprinşi, că în loc să fie apucat de guler speculantul pe care l-ai arătat, dta însăţi ai intrat la apă. Noi te sfătuim să te îndrepţi cu o plângere, bine dovedită, la dl. rezident regal al ţinutului la care aparţii. Dsa de bună seamă îţi va face dreptate.

NOVĂCESCU PETRU. Vom sprijini, după putinţă, dorinţa dtale. Trimite veşti de prin părţile acelea.

SCRIDON A. OCTAVIAN. Primim cu plăcere colaborarea dv. subt rezerva prelucrării de către noi a materialului pe care il trimiteţi. Cetitorii «Libertăţii» sunt obişnuiţi cu un singur fel de scriere şi aceea nu trebue schimbată. Scrieţi pe adresa Redactorului Gavril Pop, în Cluj, Calea Moţilor 59.

IONEL NICHIFORESCU. Amândouă poeziile sunt bune, dar pentru cetitori cu o cultură mai aleasă. Pentru cetitorii «Libertăţii» sunt de lipsă poezii uşoare, simple şi fără prea multă filozofie întrânsele. Vă rugăm să urmăriţi poeziile pe cari le publicăm şi vă veţi convinge despre aceasta. De altfel poezia «Rătăcire» în vremea deacuma, nici chiar o revistă pentru intelectuali, nu o publică, cu toate că ar merge.

Pentru abonaţii şi depozitarii ziarului „Libertatea"

Administraţia ziarului »Libertatea«—Moţa, mutându-se din Calea Victoriei No. 63 — unde a rămas numai Direcţiunea ziarului — în Str. Luterană No. 6 et. III, domnii depozitari ai ziarului, ca şi abonaţii, sunt rugaţi a trimite aci orice cerere de abonament, schimbări de adrese, schimbări de tiraj, etc.

Deasemenea, achitarea abonamentelor, a conturilor şi orice trimitere de bani, se vor face la noua adresă:

Administraţia ziarului »LIBERTATEA«- MOŢA BUCUREŞTI, Str. Luterană No. 6, et. III

Potopul din Basarabia şi Dobrogea

— In 2 zile ploile au produs un adevărat dezastru în partea aceasta a ţării. —

In săptămâna trecută, asupra Basarabiei de miazăzi şi asupra Dobrogei s'a abătut un potop pustiitor de ploi. In numai 2 zile, ploile au semănat jalea şi nenorocirea în partea aceasta a ţării, încercată prea des de nenorociri

După ştirile cari sosesc de acolo, aproape în toate satele puhoaiele au luat case, grajduri cu vite şi chiar oameni. In comuna Bereşti din apropierea Galaţilor, 7 locuitori au dispărut fără urmă. Sunt temeri că ei s'au înecat. In câteva comune din Dobrogea, puhoiul a dărâmat mai multe case, peste noapte. Nu se ştie încă, dintre cei dispăruţi, câţi s'au înecat.

Pagubele sunt mari, jalea este şi mai mare. O soarte crudă i-a lovit pe sărmanii basarabeni şi dobrogeni, care îi urmăreşte de câţiva ani încoaci. Să fie oare un păcat mare pe care-l ispăşesc? — Ştie bunul Dumnezeu!

Ungaria îşi pregăteşte sburătorii

— La chemarea guvernului au răspuns 10 mii de tineri cari vreau să se facă sburători.

Cu toate că tratatul dela Trianon opreşte Ungaria să-şi alcătuiască aviaţia de război, totuşi pe subt mână, guvernul trecut alui Gömbös a început pregătirea aviaţiei. Acum această pregătire se face pe faţă. Guvernul deacuma a făcut o chemare în Ungaria, în care îndeamnă pe toţi tinerii să se încrie la şcoala de pregătire a sburătorilor. S'au înştiinţat peste 10 mii de tineri, din cari vor fi aleşi vre-o 2 mii de sburători.

Din aceste fapte se poate vedea, că Ungaria a început, foarte serios, să se pregătească pentru ziua de mâne. Pregătirile în taină le face demult. Acum însă nu le mai poate ascunde. Şi, dacă ce le ar mai ascunde, dacă toată lumea face aşişderea! Că doar Ungaria este şi ea o ţară, ca şi altele, şi apoi, sbiciul plesneşte la capăt, — zice un înţelept proverb românesc...

Cum umblă preţurile bucatelor prin târguri

Preţul grâului este în scădere. Anul acesta s'a făcut grâu în toate ţările. Mai mult decât se poate vinde. Şi noi avem mult grâu de vânzare. Cam o treime din recoltă.

Ca să vină în ajutorul plugarilor, guvernul a hotărât un preţ minimal pentru vânzarea grâului. Acest preţ este de 40.000 lei vagonul, sau 4 lei kilogramul sau 62 lei băniciorul de 15 kilograme şi 400 grame, pentru grâul de 77 kilograme sacul (de 5 bănicioare) şi fără să aibă mai mult de 3 la sută corpuri străine (altceva decât grâu). Secara este socotită o jumătate de corp străin. Pentru fiecare kilogram în plus la sac şi pentru fiecare corp străin mai puţin la sută, preţul creşte cu 400 lei la vagon.

Acest preţ se înţelege pentru grâul dus la obor sau la gara cea mai apropiată.

Sub preţul de 62 lei băniciorul să nu vindeţi grâul! Dacă negustorul vrea să vă înşele şi să vă plătească mai puţin, aveţi dreptul să-l reclamaţi la pretor, care îl dă în judecată. Numai pentru grâul mai uşor de 15 kilograme la băniciор şi cu mai mult de 3 la sută corpuri străine, se scade câte 400 lei la vagon sau 62 bani la băniciоr (de fiecare kilogram mai puţin la sac şi de fiecare corp străin mai mult la sută).

Preţul porumbului este în urcare. Recolta nu se mai arată atât de bună cât părea acum o lună. Ploile nu au fost îndestulătoare. Preţul porumbului este între 336—346 de lei maja.

Celelalte bucate se vând cu următoarele preţuri: orezul 290 Lei; ovăsul 480 Lei; mazărea 380 Lei; floarea soarelui 460 Lei; secara 260—411 Lei maja.

TIPOGRAFIA SOCIETĂŢII ASTRA ARDELEANĂ CLUJ